

สรุปการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาและสำรวจความสัมพันธ์ในการดำเนินงานของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาในด้านการบริหาร งบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร สื่อการศึกษา และบริการ นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา เรื่องการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง เพื่อดำเนินงานแทนห้องสมุด และแผนกโสตทัศนศึกษาที่มีอยู่เดิมและความร่วมมือชั่วคราวในระหว่างที่ยังไม่มีศูนย์บริการทางวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ถามถึงความสัมพันธ์ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันได้แก่ การบริหาร งบประมาณ อาคาร-สถานที่ บุคลากร สื่อการศึกษาและการบริการ คำถามเป็นแบบการเลือกคำตอบที่ถูกต้องจากตัวเลือกที่กำหนดให้ ตอนที่ 2 ถามถึงความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกหอสมุด และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาเรื่องศูนย์บริการทางวิชาการ คำถามเป็นชนิดเลือกคำตอบ 1 คำตอบจากตัวเลือก 2 ตัวเลือก เช่น เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โฉนดแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังหัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาในวิทยาลัยครูทั่วประเทศจำนวน 36 แห่ง เป็นแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 72 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนจากหัวหน้าแผนกหอสมุด 32 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88.89 และจากหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83.33 รวมแบบสอบถามที่นำมาวิจัยทั้งสิ้น 62 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.11

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการบรรยายและตาราง การคำนวณใช้วิธีทางสถิติเบื้องต้น คือการหาค่าร้อยละและในตอนที่ 2 ได้เพิ่มการคำนวณหาความแตกต่างในระหว่างความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา โดยหาค่าของไคสแควที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยใช้สูตร¹

$$\chi^2_{[df]} = \frac{N(AD - BC)^2}{(A+B)(C+D)(A+C)(B+D)}$$

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันในด้านการดำเนินงานโดยทั่ว ๆ ไปมีอยู่เป็นจำนวนค่อนข้างน้อย สรุปได้ดังนี้

ก. การบริหาร

หอสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันในด้านการบริหารมีจำนวน 16 แห่ง จาก 62 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 25.80 ความร่วมมือในด้านการบริหารมี 3 กรณี ได้แก่ มีคณะกรรมการบริหารร่วมกัน 8 แห่ง วางนโยบายร่วมกัน 7 แห่ง และมีหัวหน้าหน่วยงาน-คนเดียวกัน 1 แห่ง

สถานภาพของหอสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.66 และ 80.00) สังกัดสำนักงานอธิการ

ข. งบประมาณ

การใช้งบประมาณร่วมกันระหว่างหอสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษามีอยู่เป็นจำนวนน้อย คือมีเพียง 2 แห่งจาก 62 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 3.22 งบประมาณที่ใช้ร่วมกันจะใช้เฉพาะบางกรณีเท่านั้น กรณีที่ทั้ง 2 แห่งใช้งบประมาณร่วมกันได้แก่ การจัดซื้อวารสารทางวิชาการ ส่วนกรณีอื่น ๆ เป็นการใช้งบประมาณร่วมกันกรณีละ 1 แห่ง ได้แก่การจัดซื้อหนังสืออ้างอิง การจัดซื้อคู่มือครูและประมวลการสอน การจัดซื้อแบบเรียน การจัดซื้อหนังสืออ่านประกอบ การจัดซื้อหนังสือพิมพ์ การจัดซื้อโสตทัศนวัสดุ และการผลิตอุปกรณ์การสอน

¹ดูรายละเอียดหน้า 78 - 79

ค. บุคลากร

ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษา 9 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 14.51 เคยใช้บุคลากรร่วมกันในบางกรณี ซึ่งได้แก่ การผลิตสื่อการสอน และการทำความสะอาด 5 แห่ง การถ่ายเอกสาร 4 แห่ง การอัดโรเนียว 3 แห่ง การพิมพ์เอกสาร 2 แห่ง การจัดหมู่และการทำบัตรรายการ 1 แห่ง นอกจากนี้ผลการสำรวจพบว่าห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาจำนวนไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ 40.62 และ 37.93) ที่ขาดบุคลากรซึ่งมีความรู้ทั้งด้านบรรณารักษศาสตร์และด้านโสตทัศนศึกษา ส่วนที่เหลือเกินกว่าครึ่งจะมีบุคลากรที่มีความรู้ทั้งสองด้าน

ง. อาคารสถานที่

ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาที่อยู่ในอาคารเดียวกันมี 17 แห่ง เท่ากับร้อยละ 27.42 อาคารที่อยู่รวมกันทุกแห่งมีลักษณะเป็นอาคารเอกเทศ ส่วนอาคารที่แยกกันและมีลักษณะอาคารเป็นเอกเทศ ส่วนใหญ่เป็นอาคารห้องสมุด (ร้อยละ 83.33) ส่วนอาคารแผนกโสตทัศนศึกษาที่เป็นอาคารเอกเทศมีอยู่เกินครึ่งเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 55.00) นอกเหนือจากนี้ปรากฏว่าในวิทยาลัยครู 1 แห่ง อาคารแผนกโสตทัศนศึกษานอกจากไม่มีอาคารเอกเทศแล้ว สถานที่ดำเนินการยังอยู่กระจัดกระจายตามอาคารต่าง ๆ หลายอาคารอีกด้วย

จ. สื่อการศึกษา

สื่อการศึกษาแบ่งเป็น 3 พวกได้แก่ วัสดุสิ่งตีพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และอุปกรณ์หรือเครื่องมือ

วัสดุสิ่งตีพิมพ์ที่ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาให้บริการหรือใช้ร่วมกันมากที่สุด ได้แก่ ตำราแบบโปรแกรม คือให้บริการหรือใช้ร่วมกัน 3 แห่ง จาก 61 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 4.92

โสตทัศนวัสดุที่ให้บริการหรือใช้ร่วมกันมากที่สุดได้แก่ ฐกโลก และภาพวาด ให้บริการหรือใช้ร่วมกัน 6 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 9.84 รองลงมาร้อยละ 8.20 ได้แก่แผนที่ แผนภูมิ แผนสถิติ ของจริง ของตัวอย่าง ภาพพลิก ภาพฉายขาวดำ ภาพตัดจากหนังสือและการ์ตูน

อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ให้บริการหรือใช้ร่วมกันมากที่สุดได้แก่ เครื่องฉายเอกสาร เครื่องอัดสำเนา และเครื่องพิมพ์ดีด ให้บริการหรือใช้ร่วมกัน 3 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 4.92 รองลงมาร้อยละ 3.28 ได้แก่ การให้บริการหรือใช้เครื่องฉายฟิล์มสกริป เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

เครื่องฉายภาพจุลทัศน์ เครื่องปรุกระดาษไข และเครื่องตัดกระดาษ

ฉ. การบริการ

การให้บริการแก่ผู้ใช้ ห้องสมุดมีช่วงเวลาการให้บริการมากกว่าแผนกโสตทัศนศึกษา คือ ในระหว่างเปิดภาคเรียน วันจันทร์ - วันศุกร์ ช่วงเวลาที่ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษา จำนวนสูงสุด (ร้อยละ 66.67 และ 37.93) ให้บริการในเวลา 1 วัน อยู่ระหว่าง $10\frac{1}{2}$ - 12 ชั่วโมง จำนวนชั่วโมงที่ให้บริการสูงสุดใน 1 วันคือ 12 ชั่วโมงขึ้นไป ห้องสมุดมีจำนวน 8 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 26.67 แผนกโสตทัศนศึกษามีจำนวน 5 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 17.24 การให้บริการในวันเสาร์ ห้องสมุดเปิด 27 แห่งจาก 30 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 90.00 ส่วนแผนกโสตทัศนศึกษาเปิด 19 แห่งจาก 29 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 65.52 วันอาทิตย์ห้องสมุดเปิด 5 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 16.67 แผนกโสตทัศนศึกษาเปิด 4 แห่งหรือเท่ากับร้อยละ 13.75

การให้บริการระหว่างปิดภาคเรียน วันจันทร์ - วันศุกร์ ห้องสมุดเปิด 10 แห่งจาก 30 แห่ง เท่ากับร้อยละ 33.33 แผนกโสตทัศนศึกษาเปิด 4 แห่งจาก 29 แห่ง เท่ากับร้อยละ 13.79 วันเสาร์ห้องสมุดเปิด 7 แห่งเท่ากับร้อยละ 23.33 แผนกโสตทัศนศึกษาเปิด 3 แห่ง เท่ากับร้อยละ 10.34 วันอาทิตย์มีแผนกโสตทัศนศึกษาเปิด 1 แห่ง

จำนวนผู้ใช้บริการแต่ละวันโดยประมาณ ห้องสมุดที่เก็บรวบรวมสถิติไว้มีจำนวน 26 แห่ง และแผนกโสตทัศนศึกษามีจำนวน 24 แห่ง ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดคือ 7 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 26.92 มีนักศึกษาใช้บริการวันละ 901 - 1,000 คน ส่วนแผนกโสตทัศนศึกษาจำนวนมากที่สุดคือ 17 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 70.83 จะมีนักศึกษาใช้บริการวันละ 100 คนลงมา นอกจากนี้สถิติสูงสุดของผู้ใช้ห้องสมุดใน 1 วันมีจำนวน 1,300 คนขึ้นไป แต่สถิติของผู้ใช้บริการของแผนกโสตทัศนศึกษาสูงสุดมีจำนวนไม่เกิน 600 คน

จำนวนอาจารย์ที่ให้บริการห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาส่วนมากมีจำนวนตั้งแต่

10 คนลงมา

ปัญหาในการให้บริการแก่ผู้ใช้นั้น ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาส่วนมากประสบปัญหาตรงกันคือ ห้องสมุด 26 แห่งจาก 30 แห่ง เท่ากับร้อยละ 86.67 และแผนกโสตทัศนศึกษา - 27 แห่งจาก 28 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 96.43 ประสบปัญหาในเรื่องการขาดบุคลากรในการ

ให้บริการ รองลงมาห้องสมุด 24 แห่งหรือเท่ากับร้อยละ 80.00 และแผนกโสตทัศนศึกษา 21 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 75.00 ประสบบัญชีว่าบริการที่จัดทำอยู่ในขณะนี้ไม่เพียงพอกับความต้องการ และห้องสมุด 18 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 60.00 แผนกโสตทัศนศึกษา 17 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 60.71 มีปัญหาในเรื่องอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการค้นคว้ามีน้อย

การรวมมือกันระหว่างห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษา เพื่อบริการแก่ผู้ใช้มีจำนวน 12 แห่งจาก 57 แห่ง หรือเท่ากับร้อยละ 21.05 บริการเหล่านี้ได้แก่ การฉายภาพยนตร์ 7 แห่ง การจัดนิทรรศการ 6 แห่ง การถ่ายเอกสาร การจัดการประชุม และการจัดซื้อหนังสือวารสารหรือโสตทัศนวัสดุตามคำแนะนำของผู้ใช้ 5 แห่ง จัดอภิปรายหรือปาฐกถาและจัดปฐมนิเทศนักศึกษาที่เข้าใหม่อย่างละ 4 แห่ง บริการจ่าย - รับ และบริการทางบรรณานุกรม ครรชนี และการทำบัตรรายการอย่างละ 1 แห่ง

การสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกหอสมุดจำนวน 32 คน และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาจำนวน 30 คน เกี่ยวกับศูนย์บริการทางวิชาการในวิทยาลัยครูสรุปความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้ดังนี้

การจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการ

หัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาตั้งแต่ร้อยละ 90.00 ขึ้นไปเห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการขึ้นในวิทยาลัยครู แต่ผู้ที่มีความเห็นว่าในขณะนี้วิทยาลัยของตน มีความสามารถที่จะจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการได้มีจำนวนดังนี้ หัวหน้าแผนกหอสมุด 27 คน หรือเท่ากับร้อยละ 84.38 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา 22 คนหรือเท่ากับร้อยละ 73.00 ซึ่งความคิดเห็นในเรื่องนี้ของหัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา ยังขัดแย้งกันอยู่¹

การจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการจำเป็นจะต้องมีสื่อการศึกษาทุกประเภทอย่างเพียงพอ ผู้ที่มีความเห็นว่าวิทยาลัยของตนมีสื่อการศึกษาอยู่มากเพียงพอกับการจัดตั้งศูนย์แล้วได้แก่ หัวหน้า-

¹ จากการทดสอบค่าไคสแคว์ ปรากฏว่า ผลที่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากตารางที่ 15)

แผนกหอสมุด 19 คน หรือเท่ากับร้อยละ 59.38 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา 14 คน หรือ ร้อยละ 46.67 ในกรณีที่ต้องการสื่อการศึกษามาเพิ่มเติม สิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือ อุปกรณ์และ เครื่องมือ รองลงมาคือโสตทัศนวัสดุ และอันดับสุดท้ายคือ วัสดุสิ่งพิมพ์

การบริหารงานของศูนย์บริการทางวิชาการ

หัวหน้าแผนกหอสมุด 20 คน หรือเท่ากับร้อยละ 62.50 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา 24 คน หรือเท่ากับร้อยละ 80.00 มีความเห็นว่าศูนย์บริการทางวิชาการควรสังกัดอยู่ในสำนักงานอธิการ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหารงานหรือหัวหน้าศูนย์บริการทางวิชาการนั้น หัวหน้าแผนก หอสมุด 24 คน หรือเท่ากับร้อยละ 75.00 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา 18 คน หรือเท่ากับ ร้อยละ 60.00 มีความเห็นว่า หัวหน้าศูนย์บริการทางวิชาการควรมีความรู้ทางบรรณารักษ- ศาสตร์ระดับปริญญาโท ส่วนผู้ที่มีความเห็นว่าหัวหน้าศูนย์ควรมีความรู้ทางโสตทัศนศึกษาระดับ ปริญญาโทมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือหัวหน้าแผนกหอสมุดร้อยละ 62.50 และหัวหน้าแผนกโสต- ทัศนศึกษาร้อยละ 66.67 และผู้ที่มีความเห็นว่าหัวหน้าศูนย์ ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางบรรณา- รักษศาสตร์หรือโสตทัศนศึกษา แต่ควรมีความรู้ทางด้านการบริหารมีจำนวนน้อยที่สุดคือ หัวหน้า แผนกหอสมุด 12 คน หรือเท่ากับร้อยละ 37.50 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา 14 คน หรือ เท่ากับร้อยละ 46.67

ความคิดเห็นเรื่องควรมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ของหัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้า แผนกโสตทัศนศึกษามีจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 87.50 และ 86.67 แต่ความเห็นที่ว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ควรได้รับการเลือกตั้งจากคณาจารย์ในวิทยาลัย และให้หัวหน้าศูนย์เป็น กรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่งนั้น ทั้ง 2 ฝ่ายมีความเห็นที่แย้งกันอยู่ หัวหน้าแผนกหอสมุด ส่วนมาก (ร้อยละ 81.25) เห็นควยในขณะที่หัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาเพียงกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.67) เท่านั้นที่เห็นควย¹

¹ ร้อยละเอียงเพิ่มเติมจากตารางที่ 17

การจัดบริการหรือกิจกรรม

บริการหรือกิจกรรมที่หัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาทุกคน เห็นว่าจำเป็นสำหรับศูนย์บริการทางวิชาการ ได้แก่ การจัดอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือโสตทัศนศึกษาแก่เจ้าหน้าที่ การติดต่อและการประสานงานระหว่างภาควิชาต่าง ๆ ในการผลิตวัสดุอุปกรณ์และการใช้บริการของศูนย์ และผลิตอุปกรณ์การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับครูและการฝึกสอน

ประโยชน์ของศูนย์บริการทางวิชาการ

หัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปมีความเห็นว่าศูนย์บริการทางวิชาการทำให้เกิดประโยชน์ยิ่งทั้งในด้านการประหยัดและประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ หลายประการคือ การให้บริการ การจัดหมู่และทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุ การทำบรรณานุกรม และครรจน้อย่างสมบูรณ์สำหรับวัสดุทุกประเภท การเรียนการสอน และการผลิตสื่อการสอน

ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาในระหว่างที่ยังไม่มีศูนย์บริการทางวิชาการ

หัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาส่วนมาก คือร้อยละ 75 ขึ้นไปมีความเห็นว่าในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาควรร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้ วางนโยบายร่วมกัน ใช้เจ้าหน้าที่ร่วมกันในการจัดหมู่และทำบัตรรายการ การถ่ายเอกสาร และการพิมพ์คัด ในด้านการให้บริการความร่วมมือกันในการให้บริการวัสดุสิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ

ความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาที่มีความขัดแย้งกันได้แก่การใช้เจ้าหน้าที่ร่วมกันในการถ่ายเอกสาร หัวหน้าแผนกหอสมุดที่เห็นด้วยมีจำนวน 17 คน หรือเท่ากับร้อยละ 53.13 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษามีจำนวน 25 คน หรือเท่ากับร้อยละ 83.33 การใช้เจ้าหน้าที่ร่วมกันในการพิมพ์คัด หัวหน้าแผนกหอสมุดที่เห็นด้วยมีจำนวน 14 คน หรือเท่ากับร้อยละ 45.75 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษามีจำนวน 23 คน หรือเท่ากับร้อยละ 76.67 ประการสุดท้ายคือการใช้เจ้าหน้าที่ร่วมกันในการจ่าย - รับ หัวหน้าแผนกหอสมุดที่เห็นด้วยมีจำนวน 11 คน หรือเท่ากับร้อยละ 34.38 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษามีจำนวน

22 คน หรือเท่ากับร้อยละ 73.33¹

อภิปรายผล

1. ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันในด้านการบริหารมีจำนวนร้อยละ 25.80 ซึ่งนับว่าเป็นอันดับสอง รองจากการใช้อาคารสถานที่ร่วมกัน แต่ความสัมพันธ์ในด้านการบริหารซึ่งแยกได้เป็น 3 กรณีนั้น การมีหัวหน้าหน่วยงานคนเดียวกันมีเพียง 1 แห่ง ซึ่งอาจจะเนื่องจากในวิทยาลัยครูแห่งนั้นขาดบุคลากรที่เหมาะสม หรือในทางตรงกันข้าม อาจจะ เป็นเพราะว่าหัวหน้าหน่วยงานผู้นั้นมีความรู้ความสามารถที่จะควบคุมดูแลทั้งด้านแผนกหอสมุดและ แผนกโสตทัศนศึกษา การมีหัวหน้าหน่วยงานเพียงคนเดียวบริหารงานทั้งสองแผนก จะทำให้ การดำเนินงานของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาสอดคล้องกัน เช่น ด้านการจัดหาวัสดุสิ่งตีพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุมาบริการแก่ผู้ใช้ นอกจากนี้ยังทำให้ความร่วมมือในค่านอื่น ๆ เป็นไปได้สะดวก ขึ้น เช่น เจ้าหน้าที่ทางโสตทัศนศึกษาอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากทางห้องสมุดในด้านการ จัดหมวดหมู่ และทำบัตรรายการ ส่วนทางค่านห้องสมุดก็จะได้รับความสะดวกเกี่ยวกับโสตทัศน- วัสดุ เช่น การจัดทำสไลด์ การบันทึกเสียง การฉายภาพยนตร์ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นงานที่ - เจ้าหน้าที่ของห้องสมุดไม่มีความชำนาญเพียงพอ แต่จากการสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าแผนก หอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา ผู้ที่เห็นด้วยกับการมีหัวหน้าหน่วยงานคนเดียวกันมีจำนวน ไม่มากนัก ได้แก่ หัวหน้าแผนกหอสมุดร้อยละ 18.75 และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาร้อยละ 20.00 สาเหตุของการไม่เห็นด้วยอาจจะเนื่องมาจากว่า หัวหน้าแผนกแต่ละแผนกต้องการมี อำนาจในการบริหารงานของตนเองเต็มที่ และไม่ต้องการสูญเสียอัตราตำแหน่งหัวหน้า- แผนกไป การที่จะให้มีหัวหน้าหน่วยงานดูแลทั้งห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษานั้น ปัญหาสำคัญ อีกประการหนึ่ง คือ ขาดผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น บรรณารักษ์ส่วนมากจะมีความรู้ทางค่าน การบริหาร และงานเทคนิคเกี่ยวกับโสตทัศนวัสดุ เช่นการจัดหมู่ การทำบัตรรายการ แต่ งานทางด้านการใช้และซ่อมแซมโสตทัศนวัสดุรวมทั้งอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ จะมีความรู้เพียง

¹ ร้อยละเอียงเพิ่มเติมจากรายที่ 20

ฉิวเฉิบ ในขณะที่ยากกับบุคลากรทางไสตทัศน์ศึกษาที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ก็อาจจะไม่รู้ลึกซึ่งพอ สว. เหตุนี้จึงอาจทำให้เกิดข้อขัดข้องในการที่จะให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนเดียวกัน

2. สถานภาพห้องสมุดและแผนกไสตทัศน์ศึกษาในวิทยาลัยครูในปัจจุบัน ส่วนมากจะเป็นแผนก สังกัดสำนักงานอธิการ มีฐานะเทียบเท่ากับแผนกอื่น ๆ ที่สังกัดสำนักงานอธิการ เช่น แผนกการเงิน แผนกพัสดุ และแผนกสวัสดิการ เป็นต้น แต่ความเป็นจริงนั้นงานของห้องสมุดและแผนกไสตทัศน์ศึกษามีความสำคัญและมีปริมาณงานมากกว่าแผนกต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วเป็นอันมาก อีกประการหนึ่งผลจากการสำรวจพบว่ามีห้องสมุด 3 แห่ง แผนกไสตทัศน์ศึกษา 5 แห่ง จาก 30 แห่ง สังกัดฝ่ายวิชาการ ซึ่งเรื่องนี้ เพ็ชรสมร เพ็ญเพียร¹ ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่องการบริหารงานเทคนิคของห้องสมุดวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครว่า ห้องสมุดวิทยาลัยครูควรมีฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของฝ่ายวิชาการ เพราะงานห้องสมุดเป็นการบริการทางค้ำนักวิชาการ บรรณารักษจะได้มีโอกาสรับทราบเนื้อหา หลักสูตรและวิธีสอนของอาจารย์แต่ละคน เพื่อจัดเตรียมหนังสือและสิ่งพิมพ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตร อันเป็นการสนองความต้องการทางการศึกษาได้เต็มที่ อย่างไรก็ตามไม่ว่าแผนกห้องสมุดและแผนกไสตทัศน์ศึกษาจะมีฐานะ เป็นแผนก สังกัดสำนักงานอธิการหรือเป็นหน่วยงานฝ่ายวิชาการก็อาจเกิดปัญหาได้ใน เรื่องการคลังตัว ทางด้านการบริหารและงบประมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหัวหน้าสำนักงานอธิการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการไม่มีความเข้าใจหรือเห็นความสำคัญในงานของห้องสมุดและไสตทัศน์ศึกษาอย่างเพียงพอ ส่วนที่ว่าถ้าห้องสมุดสังกัดฝ่ายวิชาการ จะช่วยให้บรรณารักษได้มีโอกาสรับทราบเนื้อหา หลักสูตรและวิธีสอนของอาจารย์แต่ละคนนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีข้อเสาคือสำคัญนัก บรรณารักษในวิทยาลัยครูทุกแห่ง มีฐานะเป็นอาจารย์และต้องสังกัดภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จึงมีโอกาสรับทราบเนื้อหาหลักสูตร และความเป็นไปทางค้ำนักวิชาการของวิทยาลัยอยู่แล้ว

¹ เพ็ชรสมร เพ็ญเพียร, "การบริหารงานค้ำนักเทคนิคของห้องสมุดวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 135.

3. ความร่วมมือทางค่านางประมาณของห้องสมุด และแผนกโสตทัศนศึกษา จากการสำรวจพบว่า มีอยู่เพียง 2 แห่งจาก 62 แห่ง ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับความร่วมมือค่านางอื่น ๆ ที่เป็นค่านางเป็นเพราะว่าแต่ละหน่วยงานต้องการมีอิสระในการกำหนดและใช้งบประมาณของตนเอง เกรงว่าถ้าต้องใช้งบประมาณร่วมกันแล้ว จะเกิดข้อขัดแย้ง เนื่องจากแต่ละฝ่ายต่างเห็นความจำเป็นในการจัดหาสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของตนมากกว่า

4. ความสัมพันธ์ค่านางการใช้บุคลากร จากการสำรวจมี 9 แห่งจาก 62 แห่ง ความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคลากรนี้ ถ้าห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาร่วมมือกันได้ก็จะทำให้เกิดผลดีตามมาหลายประการทั้งค่านางประมาณ การให้บริการและจะช่วยแก้ปัญหาการขาดบุคลากร ซึ่งทั้งแผนกห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาประสบอยู่ในเวลานี้ได้ แต่สาเหตุที่วิทยาลัยครูส่วนมากยังไม่มีความสัมพันธ์กันใค่านางเนื่องมาจาก

4.1 ความเคยชินในการปฏิบัติงานเฉพาะในแผนกของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าถ้าต้องทำงานร่วมกัน จะขาดอิสระ และงานในหน้าที่จะยุ่งยาก และสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

4.2 ความไม่มั่นใจว่าบุคลากรของอีกแผนกหนึ่ง จะมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในแผนกของตนได้ลึกซึ้งพอ เกรงว่าจะเกิดข้อผิดพลาด และไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

4.3 บุคลากรขาดความสามัคคีกัน เช่นมีผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ท่านกล่าวว่าบุคลากรของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษายังขาดอุดมการณ์ในการทำงาน มักนำเรื่องส่วนตัวเข้ามาพัวพัน และการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะที่ก็ไม่ค่อยปรากฏ

การสำรวจความรู้ความสามารถของบุคลากรใน ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาพบว่าห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาไม่ถึงครึ่งที่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ทั้งค่านางบรรณารักษศาสตร์ และโสตทัศนศึกษา ซึ่งผลการสำรวจนี้แสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยครูหลายแห่งจะได้รับความสะดวกในค่านางบุคลากร ถ้าจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการขึ้น

5. ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาที่อยู่ในอาคารเดียวกัน มีจำนวนมากกว่าความสัมพันธ์กันใค่านางอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยครูหลายแห่งเห็นว่าห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาควรจะอยู่ภายในอาคารเดียวกัน เพื่อความสะดวกของผู้ใช้ใค่านางที่จะศึกษาค้นคว้าใค่านางการศึกษาทุกประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหรือสัมพันธ์กันใค่านางอย่างรวดเร็ว การสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกห้องสมุด และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา มีผู้เห็นว่า อาคารของห้องสมุดและแผนก

โสตทัศนศึกษาควรร้อยคู่กัน มีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 60 แต่ที่เป็นจริงนั้นอาคารของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาที่อยู่รวมกันมีร้อยละ 27.42 ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากความจำเป็นในด้านสถานที่คับแคบเกินไป หรืองบประมาณในการสร้างอาคารห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาายังไม่มีเป็นต้น

6. ความสัมพันธ์ในด้านการใช้หรือให้บริการสื่อการศึกษาของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาส่วนมากยังไม่มี และน่าสังเกตว่า สื่อการศึกษาที่ใช้หรือให้บริการร่วมกันจะไม่ใช้วัสดุที่มีอยู่ในห้องสมุด และแผนกโสตทัศนศึกษาจำนวนมากที่สุด เช่น ตำราแบบโปรแกรมห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาร้อยละ 4.92 ใช้และให้บริการร่วมกัน แต่ตำราแบบโปรแกรมเป็นวัสดุสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในห้องสมุด จำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 54.84 สื่อการศึกษาประเภทอื่น ๆ จะเป็นทำนองเดียวกัน

ในการสำรวจพบว่าในวิทยาลัยครูแต่ละแห่งมีจำนวนโสตทัศนวัสดุและเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก แต่บางชิ้นค่อนข้างเก่า และไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการใช้ เนื่องจากธนาคารโลกซึ่งให้ทุนในการซื้ออุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เป็นผู้เลือกและจัดซื้อมาให้¹

7. ความสัมพันธ์ในด้านการให้บริการของห้องสมุด และแผนกโสตทัศนศึกษา ส่วนมากเท่าที่พบจากการสำรวจมักจะเป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกันอยู่แล้ว เช่น การฉายภาพยนตร์ การจัดนิทรรศการ การจัดปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ เป็นต้น แต่บริการที่ควรร่วมมือกันและจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้คือบริการทางบรรณานุกรม วรรณคดี และการทำบัตรรายการมีเพียง 1 แห่งเท่านั้น

ช่วงเวลาในการให้บริการของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาแตกต่างกันมาก จำนวนชั่วโมงในการให้บริการของห้องสมุดใน 1 วัน มากกว่าของแผนกโสตทัศนศึกษา สาเหตุนี้อาจจะเนื่องมาจากมีผู้ต้องการใช้บริการของห้องสมุดมากกว่า เพราะอาจารย์และนักศึกษาส่วนมากขาดความรู้และทักษะในการใช้โสตทัศนวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ นอกจากนี้แผนกโสตทัศนศึกษาในวิทยาลัยครูยังไม่มียุทธศาสตร์ในการให้บริการมากเท่าที่ควร

¹ สัมภาษณ์ สุรวัย สิกขามณฑิต, 16 มีนาคม 2522.

8. ในการสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกหอสมุด และหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา เรื่องการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการในวิทยาลัยครู ส่วนมากจะเห็นด้วยกับการมีศูนย์บริการทางวิชาการ แสดงว่า หัวหน้าแผนกหอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาต่างก็เห็นควรวางานของห้องสมุดและโสตทัศนศึกษาควรจะดำเนินงานร่วมกัน ดังนั้น ถ้ามีข้อขัดแย้งหรืออุปสรรคประการใด ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการในวิทยาลัยครูอาจนำปัญหาเหล่านั้นมาอภิปราย เพื่อแก้ไขตกลงกันได้ในภายหลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงงานของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาในวิทยาลัยครู แบ่งได้เป็น 2 ระยะคือ

ก. ข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการโดยเร่งด่วน ได้แก่

1. บุคลากรของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาควรร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และลดปัญหาการขาดบุคลากร เช่น การจัดหมู่ และทำบัตรรายการทั้งของวัสดุสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ เป็นหน้าที่ของบุคลากรห้องสมุด ซึ่งมีความชำนาญงานด้านนี้ ถ้าทำได้ตามข้อเสนอแนะนี้จะเป็นการลดภาระของแผนกโสตทัศนศึกษาลงไปได้มาก ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกเพิ่มขึ้น เพราะระบบการจัดหมู่ตรงกัน และถ้าเป็นไปได้ควรเก็บบัตรรายการไว้ในตู้เดียวกัน การปฏิบัติงานบางอย่างสามารถใช้เจ้าหน้าที่ชุดเดียวกันได้ เช่น การถ่ายเอกสาร การอัดสำเนา การพิมพ์ลิศ ตลอดจนการใช้เครื่องฉายต่าง ๆ เป็นต้น

ผลพลอยได้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทั้ง 2 แผนกคือ จะช่วยลดความรู้สึกที่ว่างงานของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาเป็นคนละส่วน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการรวมงานด้านอื่น ๆ เพื่อจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการต่อไป

2. ปรับปรุงการให้บริการแก่ผู้ใช้ ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาอาจร่วมมือกันได้ โดย แผนกโสตทัศนศึกษาทำหน้าที่ผลิตโสตทัศนวัสดุ ส่วนหน้าที่บริการแก่ผู้ใช้เป็นของห้องสมุด เมื่อแผนกโสตทัศนศึกษาผลิตโสตทัศนวัสดุขึ้นได้แล้ว ให้ส่งมายังห้องสมุด ห้องสมุดจะจัดเก็บและทำบัตรรายการ ตลอดจนบริการให้ยืม วิธีนี้จะช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวก การใช้โสตทัศนวัสดุคุ้มค่ายิ่งขึ้น ปัจจุบันตามวิทยาลัยครูต่าง ๆ แผนกโสตทัศนศึกษามีหน้าที่ผลิตโสตทัศนวัสดุให้ภาควิชา-

ต่าง ๆ ตามคำขอร้องอยู่แล้ว แต่เมื่อผลิตแล้วภาควิชาจะเก็บไว้เองทำให้การใช้ไม่แพร่หลาย
 ถ้านำมาเก็บไว้ที่ห้องสมุดเพียงแห่งเดียว จะได้ประโยชน์กว่า และถ้าในห้องสมุดคิดเครื่อง-
 ปรับอากาศจะช่วยรักษาคุณภาพและอายุการใช้โสตทัศนวัสดุเหล่านั้นด้วย

ปัญหาในการให้บริการของแผนกโสตทัศนศึกษาจากการสำรวจพบว่า มีผู้ใช้บริการน้อยกว่า
 การให้บริการของห้องสมุด ดังนั้น แผนกโสตทัศนศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น จัดการ
 สาธิตการใช้โสตทัศนวัสดุเป็นประจำอาจจัดสัปดาห์ละครั้งหรือเดือนละครั้ง วิธีนี้จะช่วยให้มีผู้สนใจ
 การใช้โสตทัศนวัสดุประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนการค้นคว้ามากขึ้น

3. ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาควรปรึกษาร่วมกันในการกำหนดงบประมาณ
 เพื่อจัดซื้อจัดหาวัสดุเพื่อการศึกษา ในกรณีที่การใช้งบประมาณไม่สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้งหมด
 ทั้ง 2 แผนกอาจปรึกษากันได้ในบางกรณี เช่น บางวิทยาลัยห้องปฏิบัติการหลักสูตร เป็นส่วนหนึ่ง
 ของแผนกโสตทัศนศึกษา ทางแผนกโสตทัศนศึกษาต้องจัดหาหนังสือประเภทคู่มือครู ประมวลการสอน
 หลักสูตรและอื่น ๆ เพื่อใช้ในห้องปฏิบัติการหลักสูตร ในขณะที่ห้องสมุดมีหนังสือเหล่านี้อยู่แล้ว
 ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น และหนังสือเหล่านี้จะอยู่กระจัดกระจายไม่สะดวกแก่ผู้ใช้
 ถ้าห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาได้ตกลงกันก่อนว่าแผนกโสตทัศนศึกษาเป็นผู้จัดหาหนังสือประเภทนี้
 แต่ผู้เดียว ห้องสมุดยอมนำเงินงบประมาณส่วนนี้ไปจัดหาหนังสือประเภทอื่นที่จำเป็นมากกว่า เข้า
 ห้องสมุด นอกจากนี้อุปกรณ์หรือเครื่องมือบางอย่าง เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องอัดสำเนา
 เครื่องตัดกระดาษ เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องฉาย เป็นต้น ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาอาจ
 จัดซื้อร่วมกันได้ ถ้าสถานที่ตั้งของทั้ง 2 แผนกอยู่บริเวณเดียวกัน หรือติดต่อกันได้สะดวก

4. การใช้หรือให้บริการสื่อการศึกษาาร่วมกัน เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลมาจากการตกลง
 กำหนดงบประมาณร่วมกันดังที่กล่าวไว้ในข้อ 3 ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาควรกำหนดนโยบาย
 ในการจัดซื้อจัดหาสื่อการศึกษาให้แน่นอนว่าวัสดุประเภทใดใครจะเป็นผู้จัดซื้อจัดหา เพื่อจะได้มี
 สื่อการศึกษาสำหรับให้บริการเพิ่มขึ้น ลดภาระในการทำงานซ้ำซ้อน การจัดเก็บไม่กระจัดกระจาย
 แต่สิ่งสำคัญที่ควรทำคือ เมื่อตกลงกันเป็นที่แน่นอนแล้วควรประกาศหรือทำรายการ ให้ผู้ใช้ทราบ

5. ผู้บริหารของวิทยาลัยควรมีความสนใจและร่วมกำหนดนโยบายกับหัวหน้าแผนก
 หอสมุดและหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษาในการร่วมมือช่วยเหลือกันบางกรณีตามความจำเป็นและ
 เหมาะสมของวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง เพื่อปรับปรุงงานของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาให้มี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นแนวทางให้การจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการ เป็นไปได้ในอนาคตอันใกล้

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับโครงการระยะยาว

1. อาคารสถานที่ ควรให้ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาอยู่ภายในอาคารเดียวกัน โดยแยกเป็นเอกเทศจากอาคารเรียนและควรอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของวิทยาลัย ผู้ที่อยู่ในอาคารอื่น ๆ จะมาใช้บริการได้สะดวก ถ้ามีงบประมาณเพียงพอควรติดเครื่องปรับอากาศ เพื่อช่วยรักษาคุณภาพของวัสดุ และป้องกันเสียงรบกวนจากภายนอก ผู้มาใช้บริการจะมีสมาธิ และความสุขในการทำงานเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันอาคารห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาส่วนมากแยกกันอยู่ ถ้าสามารถแก้ไขได้ โดยย้ายห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษามาตั้งอยู่ในที่ซึ่งติดต่อกันได้สะดวก เป็นการชั่วคราวก่อนที่จะสร้างอาคารใหม่ก็ควรทำ

2. ควรยกฐานะของห้องสมุดวิทยาลัยครูทุกแห่งให้เทียบเท่าคณะวิชาเหมือนกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายแห่งปฏิบัติอยู่ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันวิทยาลัยครูเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี จำเป็นต้องส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเพิ่มขึ้น และห้องสมุดเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการวัดมาตรฐานการศึกษา ห้องสมุดจึงควรได้รับการปรับปรุงให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับการพัฒนาทางการศึกษา การที่ห้องสมุดยังมีฐานะเป็นแผนกสังกัดสำนักงานอธิการ หรือเป็นหน่วยงานหนึ่งของฝ่ายวิชาการทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน นอกจากนี้เพื่อให้งานของห้องสมุดได้เป็นแหล่งค้นคว้าที่สมบูรณ์จึงควรรวมงานของแผนกโสตทัศนศึกษา และห้องปฏิบัติการหลักสูตร เข้ามาไว้เป็นหน่วยงานเดียวกัน และเรียกชื่อหน่วยงานใหม่ว่าศูนย์บริการทางวิชาการ

3. ผู้ที่จะทำหน้าที่บริหารงานของศูนย์บริการทางวิชาการได้เหมาะสมที่สุดควรมีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ โสตทัศนศึกษาและมีความรู้เรื่องหลักสูตร นอกจากนี้ควรมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้ว แต่การจะหาบุคคลที่มีคุณสมบัติพร้อมทุกด้านเป็นการยากยิ่ง ดังเช่น มัวร์¹ ได้กล่าวไว้ เมื่อคณะวิชาการศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกนตะวันตกจัดตั้งศูนย์-

¹Daniel Moor, "A School of Education Organizes Its Resources For Learning," p. 701.

ทรัพยากรทางการศึกษาขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1964 ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งคือ การคัดเลือกผู้อำนวยการ-
ศูนย์ ครั้งแรกพยายามจะหาผู้ที่มิใช่หลังค่านห้องสมุด โสภโศภศึกษา หลักสูตร และมีประสบการณ์
ทางบริหาร แต่แทบจะหาบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนไม่ได้เลย ในที่สุดจึงได้แต่งตั้งผู้อำนวยการศูนย์
จากผู้ที่เคยเป็นครูในโรงเรียนรัฐบาล เคยเป็นผู้บริหารและเป็นผู้ประสานงานกับหลักสูตรมาแล้ว
ผลปรากฏว่าศูนย์ทรัพยากรทางการศึกษาแห่งนี้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ดังนั้น ถ้าวิทยาลัยครู
จะเลือกหัวหน้าศูนย์บริการทางวิชาการอาจเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งเทียบเท่า
หัวหน้าคณะวิชาทำหน้าที่บริหารงานของศูนย์โดยไม่จำเป็นต้องคัดเลือกจากหัวหน้าแผนกหอสมุด
หรือหัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา เพื่อจะได้ตัดปัญหาในด้านการปกครอง ส่วนบรรณารักษ์และหัวหน้า
แผนกโสตทัศนศึกษาก็คงทำหน้าที่ดูแลงานในหน้าที่ตนมีความสามารถต่อไปตามเดิม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยอย่างกว้าง เพื่อหาพื้นฐานในการเสนอแนะการจัดตั้งศูนย์-
บริการทางวิชาการของวิทยาลัยครู ถ้ามีผู้สนใจทำการวิจัยในเรื่องนี้ต่อไปควรจะศึกษาสภาพ
และปัญหาของแต่ละวิทยาลัยอย่างลึกซึ้ง เพื่อรู้ความพร้อม ความจำเป็น และความเหมาะสม
สำหรับการจัดตั้งศูนย์บริการทางวิชาการต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย